

การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราช
เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา
THE MANAGEMENT OF CREATIVE CULTURAL HERITAGE IN THE
KORAT CITY TO RAISE THE COMMUNITY ECONOMY
IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

¹เบญจมาศ สุวรรณวงศ์, ²พระมหาสุพร รกขิตธมโม
และ ³เบญญาภา จิตมั่นคงภักดี

¹Benjamas Suwannawong ²Phramaha Suporn Rakittathammo
and ³Benyapa jitmunkongpakdee

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹benjamas.suw@mcu.ac.th, ²suporn.ruk@mcu.ac.th

³Benyapa jitmunkongpakdee

Received: October 20, 2024; **Revised:** November 5, 2024; **Accepted:** December 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณค่าและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดย 1) การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน 2) การยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ของพื้นที่มรดกวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมา โดยกลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ 1.

¹อาจารย์ ดร.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

³ อาจารย์ ดร.หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

พัฒนาผู้ประกอบการและทายาท 2.พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ 3. สร้างกลไกทางการตลาด และ 4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการ 3) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา 4 เส้นทาง คือ 1.เส้นทางแสวงบุญ 2.เส้นทางประวัติศาสตร์ 3.เส้นทางหอคิลปะและอาหารพื้นถิ่น และ 4.เส้นทางภูมิปัญญาและงานหัตถกรรมพื้นถิ่น แนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา มี 5 ประการ ได้แก่ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมตามหลักวิชาการและกฎหมาย 2) อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้วยการดูแลและเฝ้าระวัง 3) จัดกิจกรรมมรดกวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ 4) ปลุกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของมรดก 5) สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในนครราชสีมาคือการยกระดับรายได้และสร้างมูลค่าเศรษฐกิจจากทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการ,มรดกวัฒนธรรม, สร้างสรรค์, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research aims to: 1) study the value and conservation of cultural heritage in Nakhon Ratchasima; 2) investigate the process of managing creative cultural heritage to enhance the community economy in Nakhon Ratchasima; and 3) propose strategies for managing creative cultural heritage in the Korat area to elevate the local economy. The process of managing creative cultural heritage to enhance the economy of the Nakhon Ratchasima community includes: 1) Managing the creative cultural heritage of Korat through collaboration between government agencies and the community; 2) Enhancing products and offerings of cultural heritage to increase economic value in Nakhon Ratchasima through marketing strategies, which include: 1. Developing entrepreneurs and successors, 2. Creating innovative cultural heritage products, 3. Establishing market mechanisms, and 4. Developing management systems; 3) Developing cultural tourism routes within the cultural heritage city of Nakhon Ratchasima, which consists of four routes: 1. Pilgrimage Route, 2. Historical Route, 3. Art and Local Food Route, and 4. Wisdom and Local Craft Route. The guidelines for managing the creative cultural heritage in Korat to enhance the economy of the Nakhon Ratchasima community consist of five key points: 1) Providing knowledge about cultural heritage based on academic principles and laws; 2) Preserving cultural heritage through care and monitoring; 3) Organizing

cultural heritage activities to increase the value of products; 4) Instilling a sense of awareness in the youth regarding the importance of heritage; and 5) Supporting initiatives from government and private sectors. The ultimate goal of managing creative cultural heritage in Nakhon Ratchasima is to increase income and create economic value from the area's cultural resources to achieve sustainable economic and social stability.

Keywords: Management , Cultural Heritage,Creative, Community Economy

บทนำ

ประเทศไทยได้ประกาศนโยบาย "ประเทศไทย 4.0" เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้ทันสมัย และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ ทั้งนี้ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วย "ปัญญา" และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ กระทรวงวัฒนธรรมจึงมุ่งพัฒนาประเทศผ่าน 3 มิติ: การสร้างคนดีและสังคมดี การสร้างรายได้จากทุนทางวัฒนธรรม และการเสริมภาพลักษณ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 5 กลุ่ม (5Fs): อาหาร, ภาพยนตร์, ผ้าไทย, มวยไทย และเทศกาล เพื่อสร้างมูลค่า และศักยภาพสินค้าไทยในตลาดโลก การพัฒนาเหล่านี้ต้องอาศัยการวิจัย นวัตกรรม และความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืนและทำให้ประเทศไทยก้าวสู่เวทีโลกอย่างมั่นคง

วัฒนธรรมเป็นสะท้อนคุณค่าวิถีชีวิตของชุมชนที่พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปะ การปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันวัฒนธรรมท้องถิ่นขาดการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ ขณะที่วัฒนธรรมจากภายนอกมีอิทธิพลมากขึ้น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไม่เพียงมุ่งที่โบราณสถานหรือศิลปะเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางจิตใจ การศึกษาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) ช่วยเน้นความสำคัญของโบราณสถาน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และย่านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดจากการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจและสังคม ทั้งหมดนี้รวมกันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่และช่วยเสริมสร้างคุณค่าในสังคม (จันทิรา เกื้อดวง, 2548)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกและมีบทบาทในเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของหลายประเทศ โดยเป็นหนึ่งในสามอุตสาหกรรมสำคัญที่สุดในบางประเทศ การท่องเที่ยวสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศและการจ้างงาน พร้อมกระจายรายได้สู่ธุรกิจต่างๆ นอกจากนี้ยังช่วยลดความตึงเครียดและส่งเสริมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ความสำคัญของอุตสาหกรรม

นี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนภาครัฐและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549:12) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัฒนธรรมเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากอเมริกาและยุโรป ที่สนใจเรียนรู้มรดกทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตของคนในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในเอเชียและแอฟริกา รวมถึงการซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมและมีมือของท้องถิ่น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542:89-92) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตในประเทศต่าง ๆ การท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังสร้างความแตกต่างในตลาดโลก โดยการผสมผสานวัฒนธรรมเข้ากับผลิตภัณฑ์และบริการ อีกทั้งยังช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมการรักษามรดกทางวัฒนธรรมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

จังหวัดนครราชสีมาหรือ "โคราช" เป็นเมืองมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยขอมและอยุธยา ปัจจุบันเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยทำเลที่ตั้งใกล้กรุงเทพฯ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและประวัติศาสตร์ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี รวมถึงประเพณีท้องถิ่นและอาหารที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีข้อจำกัด การยกระดับการจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง

งานวิจัย “การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น องค์ความรู้จากโครงการนี้จะสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างนวัตกรรมที่เชื่อมโยงมรดกภูมิปัญญาให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณค่าและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในโครงการ “การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มหลัก รวมทั้งหมด 30 รูป/คน ดังนี้ 1. ผู้นำชุมชนในพื้นที่มรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 2 ราย 2. พระสงฆ์ ในพื้นที่การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ราย 3. ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 10 ราย 4. นักวิชาการ ปรากฏท้องถิ่น ผู้อาวุโส และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่มรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 16 ราย 5. กลุ่มเยาวชน นักศึกษา และกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่มรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดนครราชสีมา ในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 10 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 40 ราย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ พื้นที่ที่ต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 แห่ง ดังนี้ 1) เมืองเก่าพิมาย 2) แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ นโยบายภาครัฐ และงานวิจัยเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงแนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรม

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ตัวแทนหน่วยงานรัฐ นักวิชาการ และประชาชน เพื่อรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา

2.3 การสังเกต (Observation) สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองและชุมชน ทั้งในระหว่างการสัมภาษณ์และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนในจ. นครราชสีมา

2.5 การสำรวจภาคสนาม (Field Survey) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา เช่น เมืองเก่าพิมาย และ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท โดยประเมินสภาพแวดล้อมและศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Methodology) ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และใช้แนวคิดในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

การใช้เครื่องมือวิจัยที่หลากหลายทำให้การศึกษาการจัดการมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมาครอบคลุม และสร้างข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเชิงเอกสาร และการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การคืนเวทีสู่ชุมชน และการแจกแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยมุ่งเน้นการสรุปเนื้อหาที่สำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ สรุปได้ดังนี้

3.1 วิเคราะห์องค์ความรู้การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลาย

3.2 สรุปผลการศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร ภาคสนาม และปฏิบัติการ โดยเน้นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

3.3 นำเสนอแนวทางการพัฒนา เสนอแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

3.4 สังเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีสร้างองค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาที่จะเผยแพร่ไปยังพื้นที่และหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งการวิเคราะห์นี้ช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. คุณค่าและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สมบัติหรือทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น แบ่งออกเป็น 4 อย่าง ดังนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณสถาน (ปราสาท วัด กำแพงเมือง), โบราณวัตถุ (เครื่องใช้ในพิธีกรรม รูปปั้น), และสถาปัตยกรรม (อาคาร ประติมากรรม)

2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น ประเพณีและพิธีกรรม (การเดินรำพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางศาสนา), ภูมิปัญญาและความรู้ (การแพทย์พื้นบ้าน, ศิลปะการต่อสู้), และภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน (นิทาน, บทกวี)

3) มรดกทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหวได้ (Movable Cultural Heritage) เช่น หนังสือนิยาย โบราณ ภาพวาด

4) มรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ (Natural Cultural Heritage) แหล่งธรรมชาติที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา

มรดกเหล่านี้ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้และความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.1 มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

1) เมืองเก่าพิมาย เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน มีมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (ปราสาทหินพิมาย) ศาสนสถานในพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีอายุราว 1,000 ปี เป็นโบราณสถานที่มีขนาดใหญ่และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย แหล่งรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

พิพิธภัณฑสถานบ้านส่วยใน สถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชนหมีพิมาย เป็นอาหารพื้นบ้านที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนพิมาย

1.อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (ปราสาทหินพิมาย)

เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของพุทธศาสนานิกายมหายานในประเทศไทย มีอายุราว 1,000 ปี ตั้งอยู่ในเมืองพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ชื่อ "พิมาย" สันนิษฐานว่ามาจาก "วิมายะ" ในจารึกภาษาเขมร สร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรเขมรโบราณ และบูรณะในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 6 และ 7 เป็น

แหล่งโบราณสถานใหญ่และเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในไทย กรมศิลปากรได้จัดตั้งอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ในปี พ.ศ. 2532 เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่มรดกนี้ต่อไป

1.1 รูปแบบของปราสาทหินพิมาย

ปราสาทหินพิมายล้อมด้วยกำแพงหินทรายแดง มีซุ้มประตูทั้ง 4 ทิศ โดยประตูใหญ่ทางทิศใต้ เชื่อมกับประตูชัยของเมือง ภายในมีปราสาท 3 องค์ ได้แก่ ปราสาทประธาน, ปราสาทพรหมทัต, และปราสาทหินแดง มีระเบียงคดและสระน้ำที่มุมทั้ง 4 พร้อมบรรณาลัยทางทิศตะวันตก

1.2 ลักษณะเด่นของปราสาทหินพิมาย

- 1) เป็นสถาปัตยกรรมศิลปะร่วมแบบเขมรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
- 2) เป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธนิกายมหายาน
- 3) ปราสาทประธานมีศิลปะแบบนครวัดตอนต้น
- 4) แผนผังปราสาทหันหน้าไปทางทิศใต้ ซึ่งแตกต่างจากศาสนสถานเขมรทั่วไป
- 5) ปราสาทประธานสร้างจากหินทรายสีเหลือง มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ซับซ้อนและงดงาม.

1.3 มรดกทางวัฒนธรรมของปราสาทหินพิมาย ได้แก่

- 1) พลับพลาเปลื้องเครื่อง อาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำหน้าที่เป็นที่พักสำหรับกษัตริย์หรือเจ้านายชั้นสูงในพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุจำนวนมาก
- 2) สะพานนาคราช สะพานหินทรายมีรูปสลักนาคราช 7 เศียร แสดงถึงความเชื่อเรื่องจักรวาลและเชื่อมโยงโลกมนุษย์กับสวรรค์
- 3) ซุ้มประตูและกำแพงแก้ว ซุ้มประตูรูปกากบาทและกำแพงแก้วสูง 8 เมตร แบ่งเขตระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์ มีระเบียงทางเดินเชื่อมซุ้มประตู
- 4) บรรณาลัย อาคารสำหรับเก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา มีลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกพื้นสูงและก่อสร้างด้วยหินทราย
- 5) บาราย (สระน้ำ) สระน้ำที่มุมทั้ง 4 ของลานกำแพงปราสาทชั้นนอก ทำหน้าที่เก็บน้ำสำหรับใช้ในวัดและพิธีกรรมทางศาสนา
- 6) ระเบียงคดและซุ้มประตู ระเบียงรอบปราสาทประธานมีซุ้มประตูกลาง 4 ด้านจารึกบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของปราสาท
- 7) ปราสาทประธาน อาคารหลักสูง 28 เมตร สร้างด้วยหินทรายสีขาว เป็นศูนย์กลางของปราสาทหินพิมาย มีการสลักภาพรามเกียรติ์และพระพุทธรูปศาสนา
- 8) พลับพลา อาคารสำหรับพิธีกรรมต่างๆ สันนิษฐานว่าใช้สำหรับประกอบพิธีในศาสนา
- 9) ห้องครรภคฤหะ เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพสำคัญและสะท้อนถึงความเชื่อในลัทธิศาสนาฮินดูและพุทธมหายาน

10) หอพระาหมณ์ อาคารสำหรับประกอบพิธีทางศาสนาพราหมณ์ แต่เดิมคาดว่าเป็น
บรรณาลัย

11) ปรากฏหินแดงและปรากฏพรหมทัต อาคารสำคัญที่ประดิษฐานประติมากรรมและ
โบราณวัตถุ เช่น รูปพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และรูปพระนางชัยราชเทวี

12) กุฏิฤๅษี อาคารที่ใช้เป็นศาสนสถานประจำสถานพยาบาลตามที่กล่าวในจารึก

13) เมรุพรหมทัต เจดีย์ขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับตำนานท้าวปาจิต-นางอรพิม

14) กำแพงเมือง กำแพงเมืองสูงที่ทำหน้าที่เป็นเขตแดนและป้องกันศัตรู มีซุ้มประตู
และแนวถนนโบราณที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการค้าและวัฒนธรรม

1.4 ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมของปราสาทหินพิมาย

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) มีโบราณสถานและ
สถาปัตยกรรม เช่น ปราสาทประธาน, ปรากฏหินแดง และปรากฏพรหมทัต, สะพานนาคราช ซุ้มประตู
กำแพงเมือง และโบราณวัตถุภายในปราสาท

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น ความเชื่อทางศาสนา,
ประเพณีการบูชาเทพเจ้าและบุคคลสำคัญ และพิธีกรรมทางศาสนา

ปราสาทหินพิมายเป็นตัวอย่างของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์
ศิลปะ และความเชื่อทางศาสนาในประเทศไทย

2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย นครราชสีมา

ตั้งอยู่ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นพิพิธภัณฑสถานหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง จัดแสดงโบราณวัตถุจากอารยธรรมอีสานตอนล่าง เริ่มตั้งในปี พ.ศ.2507 และเปิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2536 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หลังจากการปรับปรุงให้
ตรงตามหลักพิพิธภัณฑสถานวิทยา

2.1 การจัดแสดงของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก

อาคารชั้นล่าง อาคารชั้นล่างนำเสนอประวัติศาสตร์โบราณคดีเมืองพิมาย สภาพแวดล้อมและ
ความเจริญในศาสนา สังคม เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรม

อาคารชั้นบน แสดงพัฒนาการของสังคมในดินแดนอีสานตอนล่าง โดยเน้นการกำเนิดอารยธรรม
และอิทธิพลภายนอกที่เข้ามาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์

อาคารโถง จัดแสดงโบราณวัตถุที่เป็นส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมหินทราย เช่น ทับหลัง
หน้าบัน เสาประดับกรอบประตู และปราสาทจำลอง

2.2 มรดกทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย นครราชสีมา จัดอยู่ในมรดกทาง
วัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วยโบราณวัตถุสำคัญ เช่น ประติมากรรมพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และพระ
โพธิสัตว์อวโลกิเตศวร สะท้อนศิลปะและประวัติศาสตร์ของภูมิภาคอีสานตอนล่าง โดยเฉพาะศิลปะเขมรใน
อดีต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยว กระบวนการนี้ส่งเสริมการจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2 กระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

กระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา โดยเน้นการร่วมมือจากหลายภาคส่วนดังนี้

2.2.1 การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐกรมศิลปากร คุ่มครองและฟื้นฟูโบราณสถานและการศึกษาเอกสารโบราณ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยผ่านการศึกษา และกิจกรรมร่วมกับประชาชน กรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและควบคุมมาตรฐานบริการ กรมการศาสนา สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณธรรม สถาบันการศึกษา ทำวิจัยและจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม

2.2.2 การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในพื้นที่เมืองโคราชแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ 2) การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณีและพิธีกรรม

2.3 การยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ของพื้นที่มรดกวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมา กลยุทธ์ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ทางมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์การยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ของพื้นที่มรดกวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมา มีกลยุทธ์สำคัญ 4 ด้านในการจัดการผลิตภัณฑ์ทางมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) พัฒนาผู้ประกอบการและทายาท 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ 3) สร้างกลไกทางการตลาด 4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

2.4 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา เน้นการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่มรดกวัฒนธรรม เช่น ผู้นำชุมชน, พระสงฆ์, หน่วยงานรัฐ, นักวิชาการ, และชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองมรดกวัฒนธรรมมีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์กับชุมชน

แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) ลักษณะทางกายภาพ ควรรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2) เส้นทางการท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางแสวงบุญเชื่อมโยงวัดและศาสนสถานในเมืองเก่า พิมายและบ้านปราสาท, เส้นทางประวัติศาสตร์ เน้นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่, เส้นทาง

ศิลปะและอาหารพื้นถิ่น เสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านงานศิลปะและอาหาร และเส้นทางภูมิปัญญาและงานหัตถกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมท้องถิ่น-

3) การจัดการที่มีประสิทธิภาพ จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐ, จัดทำแผนบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกันและการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

4) การอนุรักษ์ประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น สร้างศูนย์บริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความตระหนักและประชาสัมพันธ์

5) การประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยว โดยใช้สื่อออนไลน์และอีเวนต์ต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

สรุปการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกันและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายในการสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยว

3. แนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

การจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราช และยกระดับเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา เป็นกระบวนการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองเก่าพิมายและแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างสูง

3.1 แนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราช มีดังนี้

3.1.1 การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง การเข้าถึงและเชื่อมโยงระหว่างเมืองเก่าพิมายและแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาและการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจนและมีจัดการที่ดี เช่น

การจัดทำแผนที่ท่องเที่ยว แผนที่ที่แสดงเส้นทางไปยังจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น วัดโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และตลาดท้องถิ่น

การติดตั้งป้ายบอกทาง ป้ายที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมแนะนำกิจกรรมที่น่าสนใจในแต่ละจุด เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน หรือการจัดเวิร์คช็อปการทำอาหารท้องถิ่น

3.1.2 การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสามารถสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ เช่น

การจัดงานเทศกาลประจำปี เช่น เทศกาลอาหารพื้นบ้าน ที่ให้ชุมชนเข้ามาเสนอขายอาหารท้องถิ่นและการแสดงศิลปวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

การสร้างกลุ่มนักท่องเที่ยวชุมชน การจัดกลุ่มชุมชนเพื่อเป็นไกด์นำเที่ยว ซึ่งจะมีการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ

3.1.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว การสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะตัว เช่น สินค้าทางวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เช่น เครื่องปั้นดินเผา หรือผ้าทอที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ประสบการณ์การท่องเที่ยว การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่รวมการเข้าร่วมกิจกรรมการทำอาหารไทยหรือการทำงานศิลปะ

3.1.4 การพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น

การอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การจัดอบรมให้กับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรม ร้านอาหาร ให้มีความรู้ด้านบริการลูกค้าและการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การพัฒนาทางเดิน เทคบาลควรมีการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ เช่น ลานจอดรถ เส้นทางเดินเท้า และการสร้างสวนสาธารณะเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว

3.1.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมากในยุคดิจิทัล โดยสามารถใช้วิธีต่าง ๆ เช่น

โซเชียลมีเดีย การใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การทำคลิปวิดีโอสั้น ๆ เพื่อแสดงบรรยากาศของงาน

เว็บไซต์ท่องเที่ยว การสร้างเว็บไซต์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเดินทาง และแนะนำแพคเกจท่องเที่ยว

3.2 เป้าหมายการจัดการมรดกวัฒนธรรม

การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สำคัญ เช่น

การสร้างรายได้ให้กับชุมชน จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวจะได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ทำให้สามารถส่งต่อไปยังคนรุ่นหลัง

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม

แนวทางการจัดการนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมืองเก่าและแหล่งโบราณคดีทางวัตถุในจังหวัดนครราชสีมา สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมในแง่การอนุรักษ์และการพัฒนา โดยเฉพาะการที่อาคาร

และสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดการถ่ายทอดและพัฒนาคุณค่าเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมในประเทศไทย: แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า มรดกวัฒนธรรมเป็นสมบัติที่มีคุณค่าที่ควรค่าแก่การสืบทอดและอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิด ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ที่เน้นการหล่อหลอมระหว่างพื้นที่ ประวัติศาสตร์และกิจกรรมของมนุษย์ ในบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในจังหวัดนครราชสีมามุ่งยกระดับเศรษฐกิจชุมชน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์รวมถึงการพัฒนาผู้ประกอบการท้องถิ่น การสร้างกลไกการตลาดที่เหมาะสม และการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการจัดการมรดกวัฒนธรรม สอดคล้องกับการศึกษาในงานวิจัยของนพดล ทองไพบูลย์(2563)ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และรักษามรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่กับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

3. แนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์ในเมืองโคราชเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมตามหลักวิชาการและกฎหมาย 2) การอนุรักษ์มรดกโดยร่วมมือดูแลรักษา 3) การจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ 4) การปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่า 5) การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เป้าหมายสูงสุดคือการยกระดับรายได้และสร้างมูลค่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยอิงจากทุนทรัพยากรและวัฒนธรรมในพื้นที่ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาในงานวิจัยของ เบญจมาศ สุวรรณวงศ์และคณะ (2565)ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา ควรเน้นด้าน1.โครงสร้างพื้นฐาน โดยการบูรณะศาสนสถานและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก 2.การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3.กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ โดยการใช้ออนไลน์และความร่วมมือกับภาครัฐในการประชาสัมพันธ์ 4.การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการรักษาความสะอาดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่วัด 5.การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ :การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรมการท่องเที่ยว.(2567). <https://www.dot.go.th>. (สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2567).

จันทิรา เกื้อดวง. (2548). การอนุรักษ์ชุมชนเมืองเก่าพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี, บัณฑิตวิทยาลัย:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพดล ทองไพบูลย์(2563). การวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.(2542).การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. รายงานการวิจัย.
เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เบญจมาศ สุวรรณวงศ์,และคณะ.(2565).แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการวิจัย.คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, วิทยาเขตนครราชสีมา.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. (2561). การจัดการมรดกวัฒนธรรมในประเทศไทย: แนวทางการอนุรักษ์และ
พัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

